

Τα ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής και η ενίσχυση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα

Ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής: Βασικές κατηγορίες



Να διερευνηθεί ο ρόλος των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής (ΗΜΠ) στον περιορισμό της παραοικονομίας και στην ενίσχυση των φορολογικών εσόδων

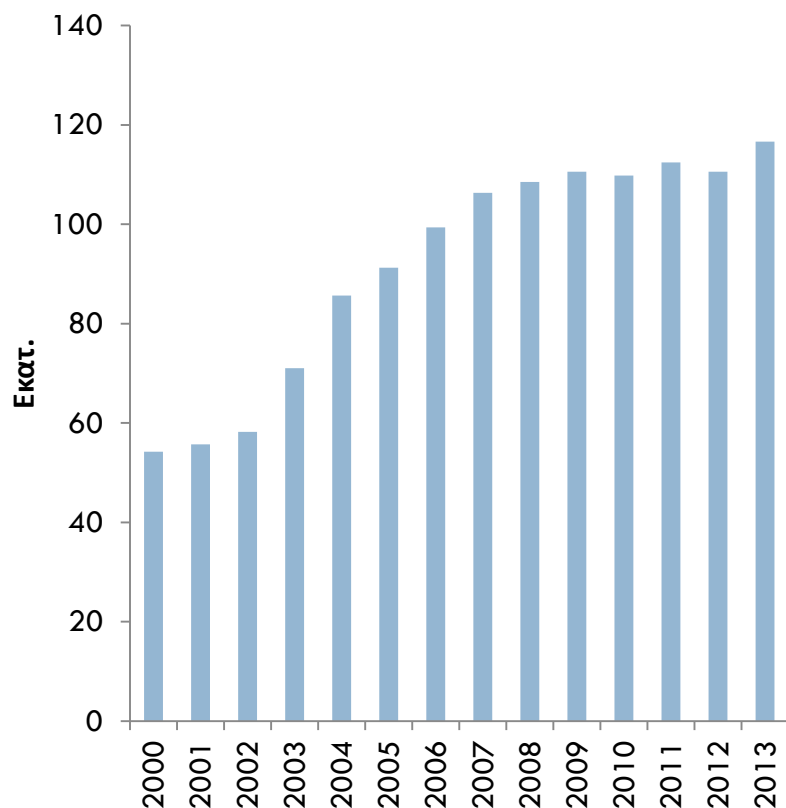
Να ποσοτικοποιηθεί η επίδραση στα φορολογικά έσοδα από την υιοθέτηση κινήτρων για τη χρήση των ΗΜΠ σε συναλλαγές λιανικής

1. Η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής (ΗΜΠ) στην Ελλάδα
2. Εμπόδια στην περαιτέρω διεξόδου ΗΜΠ
3. Ηλεκτρονικές πληρωμές, παραοικονομία και οικονομική ανάπτυξη
4. Κίνητρα για τη χρήση των ΗΜΠ
5. Προτάσεις πολιτικής

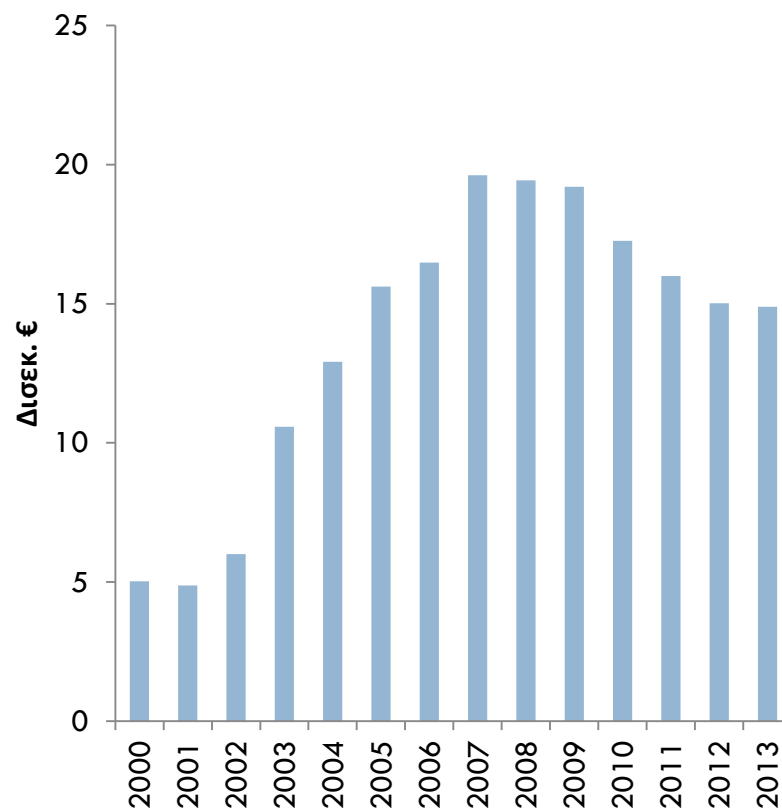
1. Η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής στην Ελλάδα

Με την οικονομική κρίση, ο ρυθμός αύξησης των συναλλαγών επιβραδύνθηκε σημαντικά, ενώ η αξία υποχώρησε

**Αριθμός ηλεκτρονικών συναλλαγών
στην Ελλάδα**



**Αξία ηλεκτρονικών συναλλαγών στην
Ελλάδα**

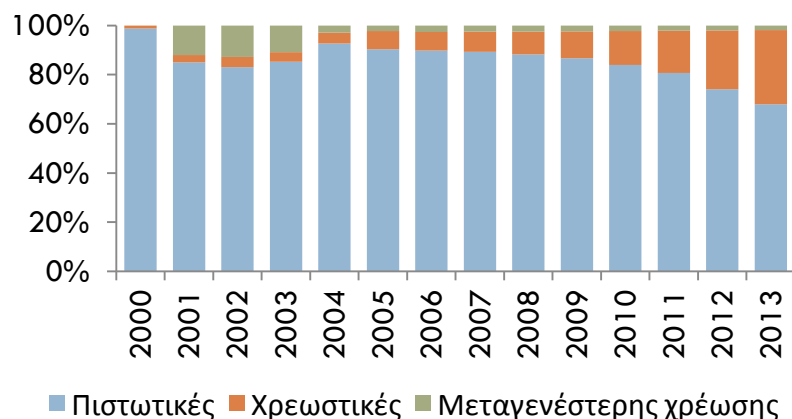


Σημείωση: Δεν περιλαμβάνονται οι μεταφορές πίστωσης (credit transfers) και οι επιταγές

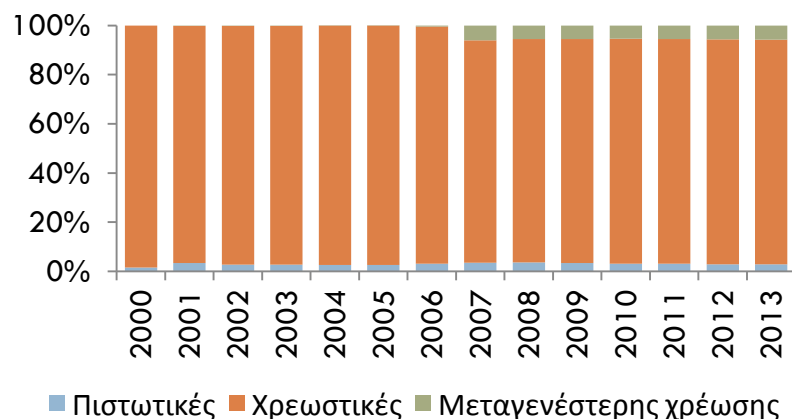
Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Στην Ελλάδα οι συναλλαγές με κάρτες αφορούν κυρίως στις πιστωτικές κάρτες, στην Ευρωζώνη κυριαρχούν οι χρεωστικές

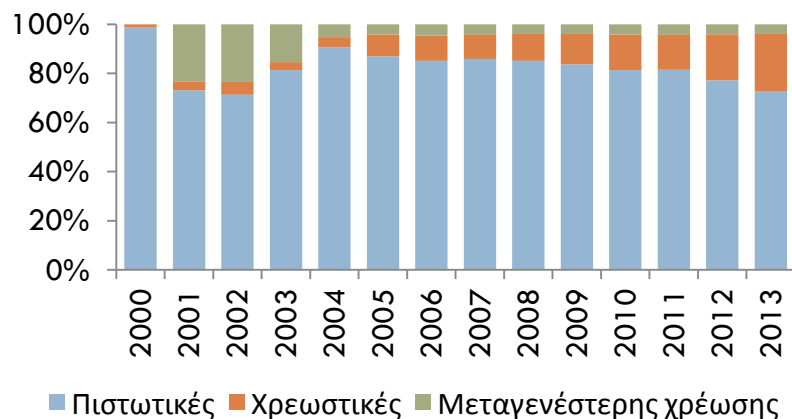
Κατανομή με βάση τον αριθμό συναλλαγών - Ελλάδα



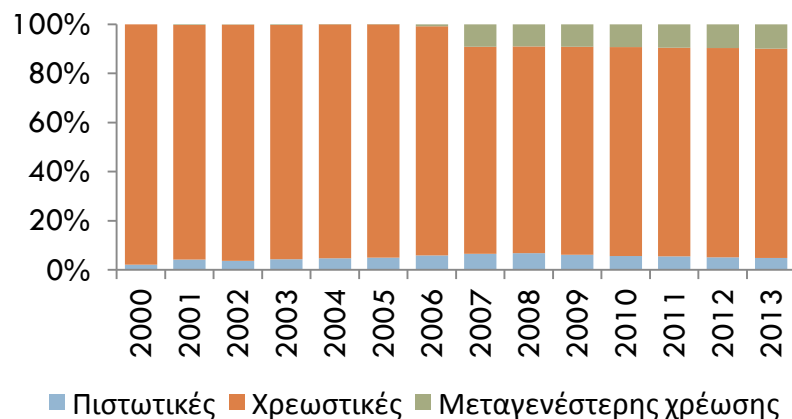
Κατανομή με βάση τον αριθμό συναλλαγών - Ευρωζώνη



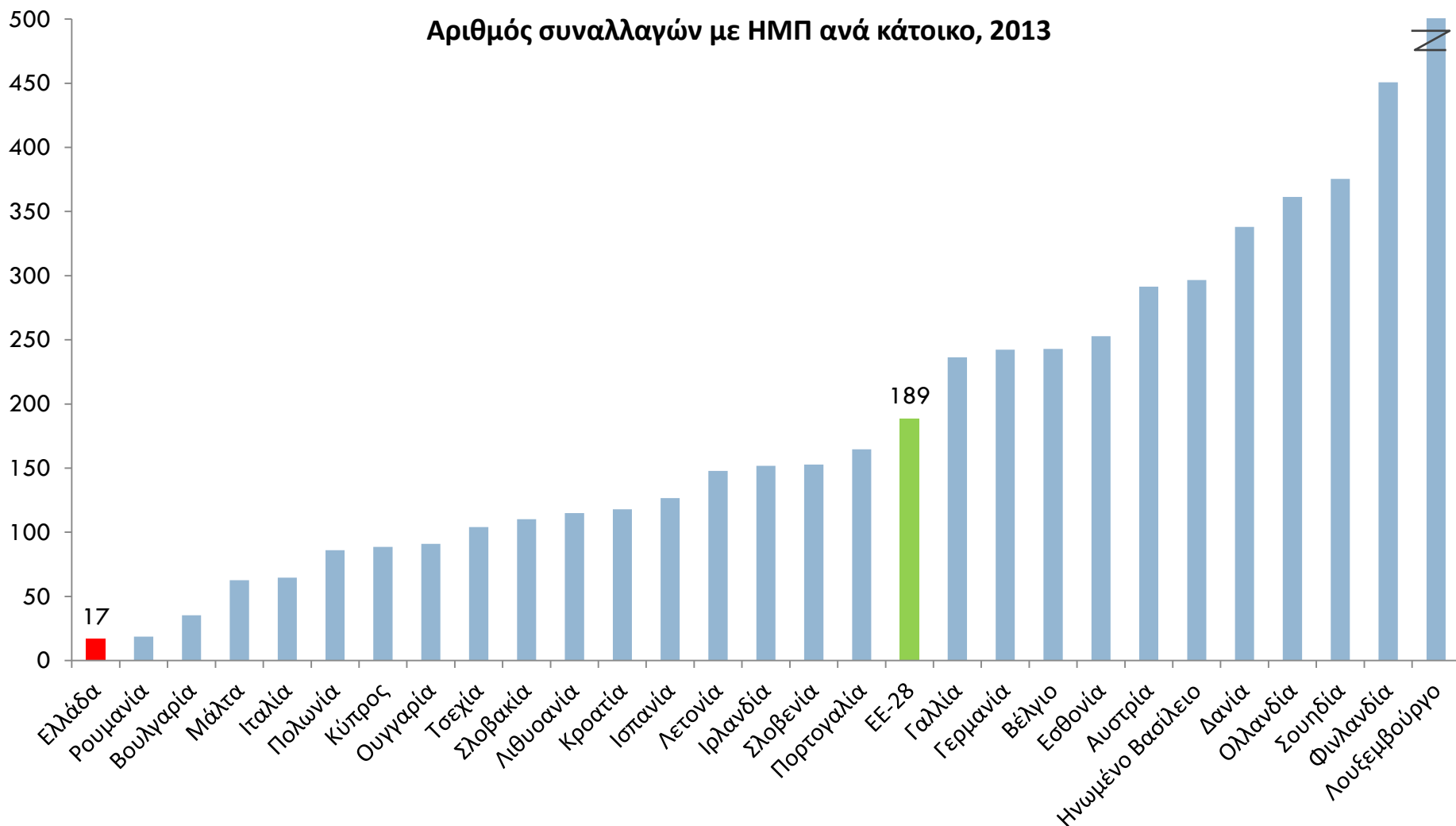
Κατανομή με βάση την αξία συναλλαγών - Ελλάδα



Κατανομή με βάση την αξία συναλλαγών - Ευρωζώνη



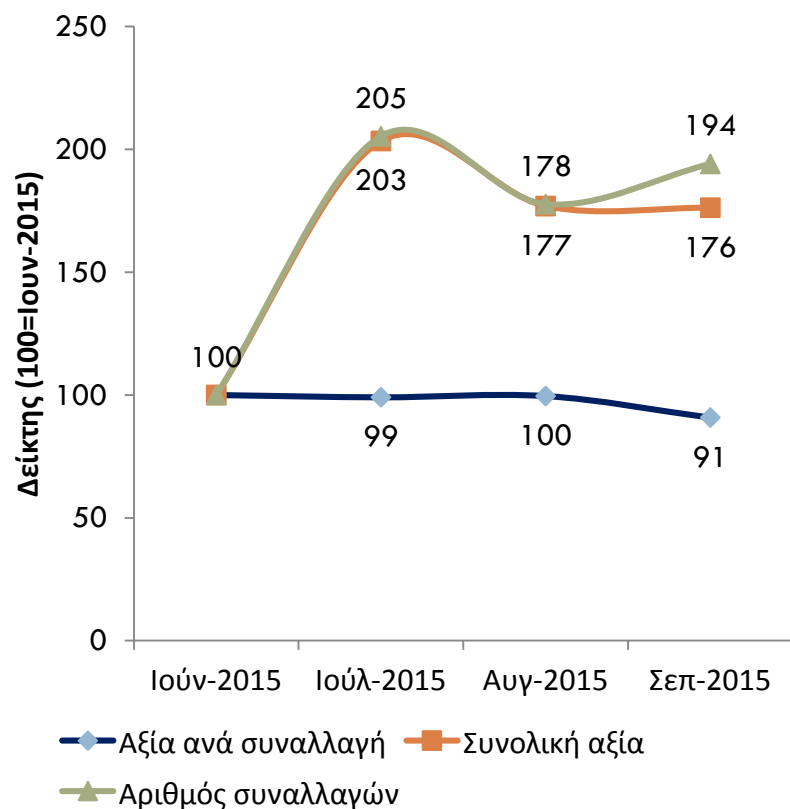
Σε όρους αριθμού συναλλαγών ανά κάτοικο, η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση



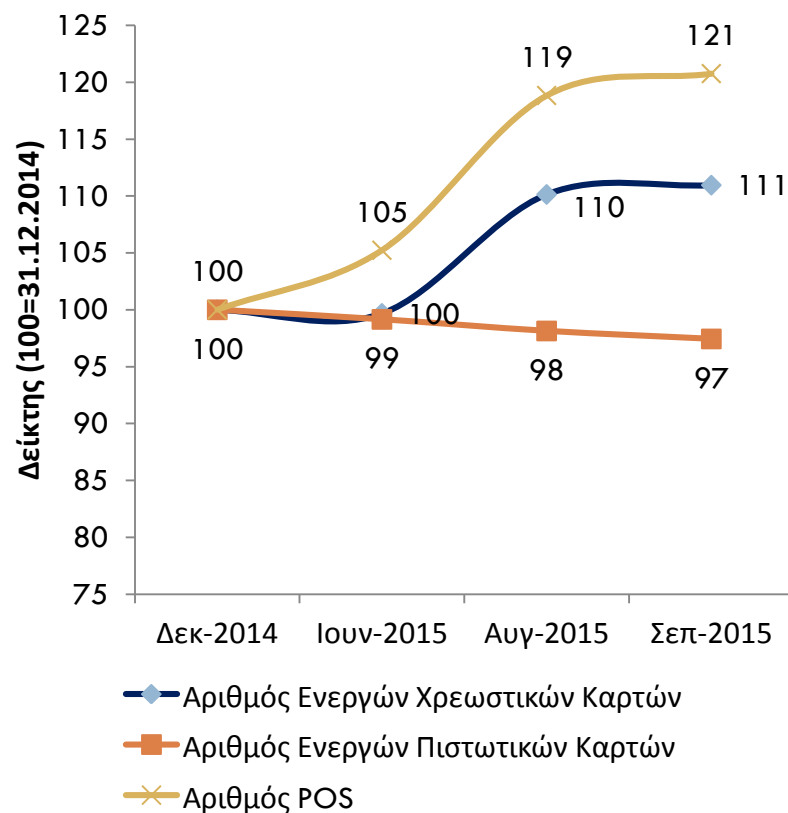
Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η τραπεζική αργία και οι έλεγχοι στην κίνηση κεφαλαίων έδωσαν σημαντική ώθηση στη διεύρυνση των ΗΜΠ

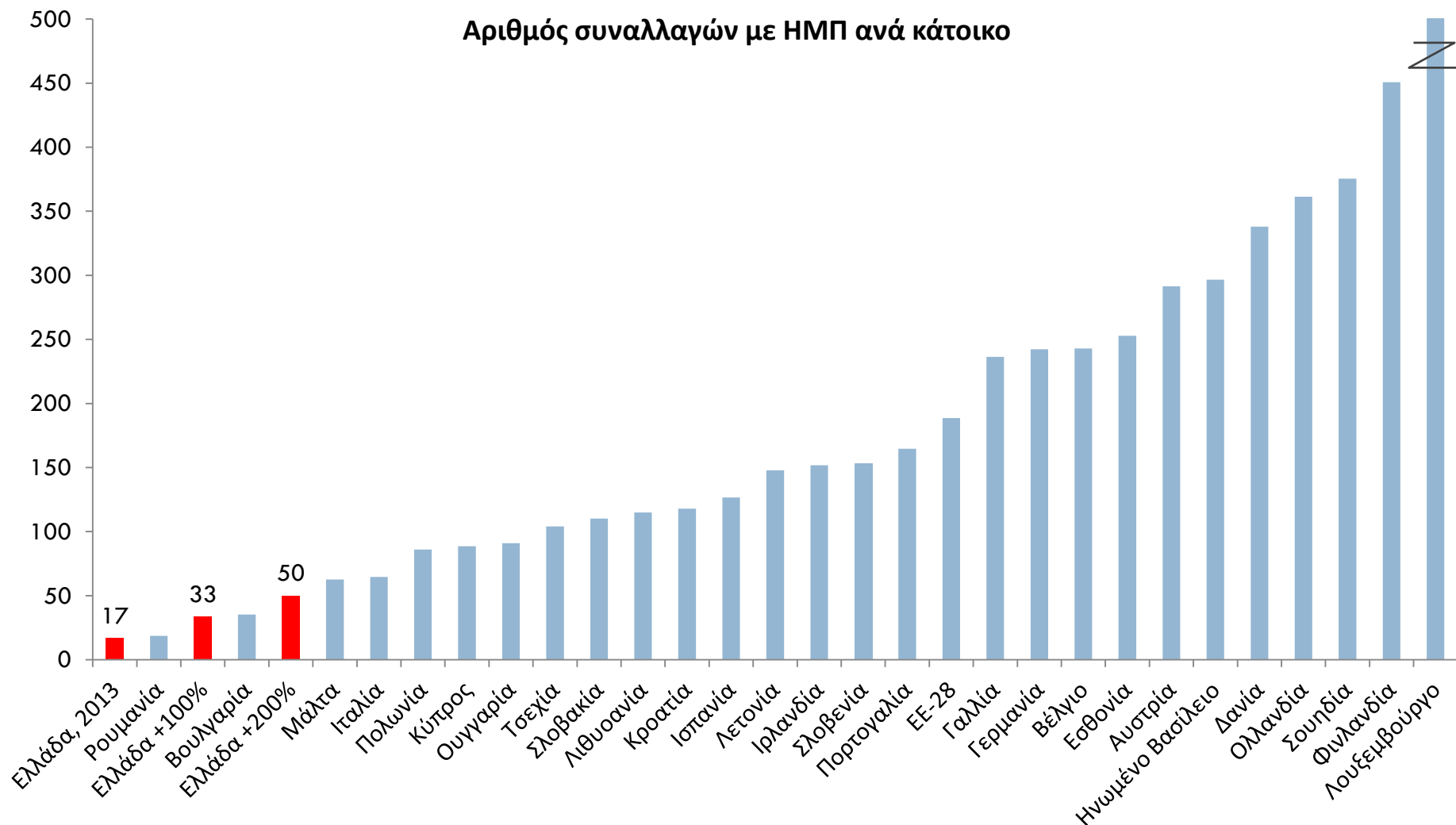
Εγχώριες συναλλαγές αγορών με κάρτες πληρωμής



Αριθμός ενεργών καρτών και τερματικών POS

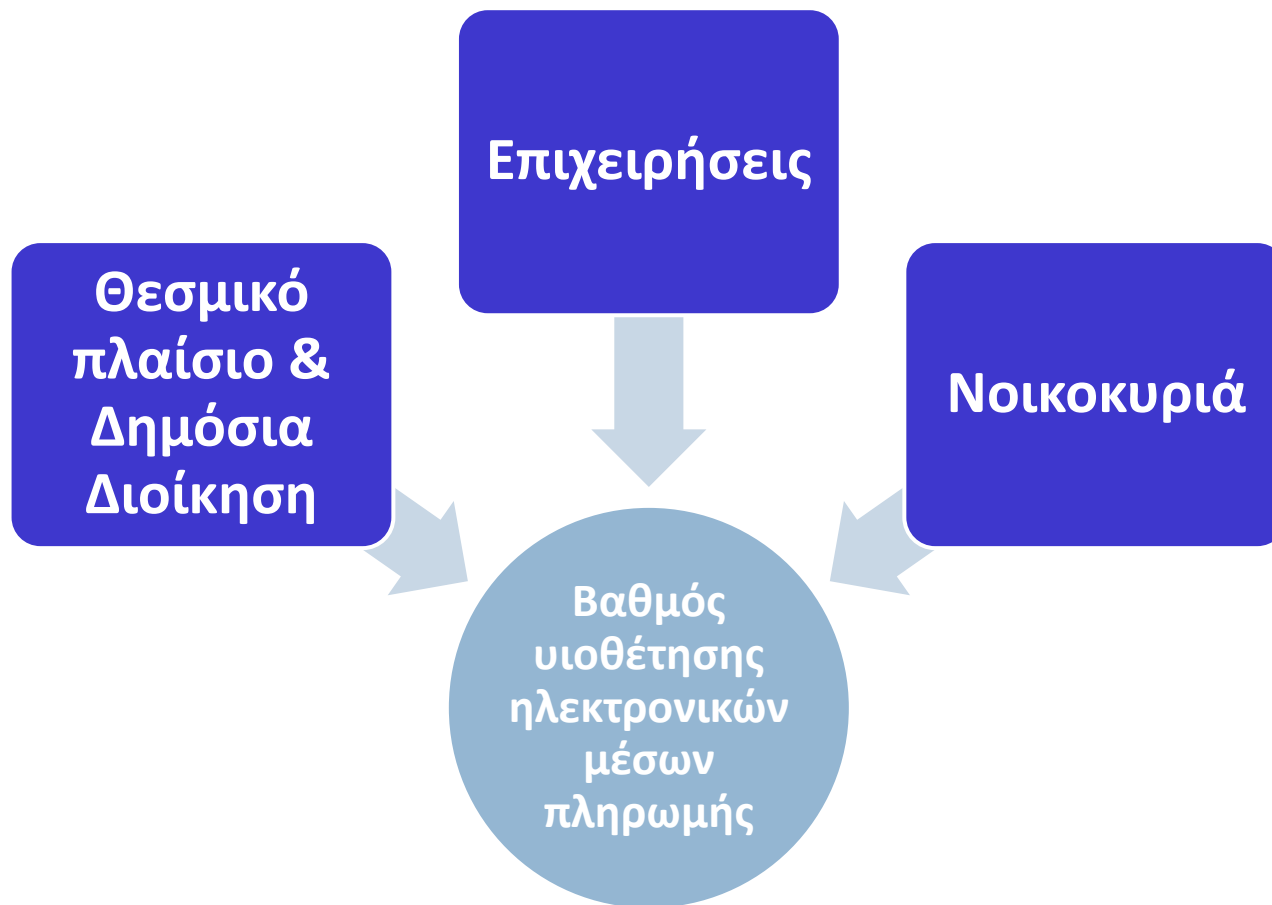


Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα σημαντικά περιθώρια για περαιτέρω αύξηση



2. Εμπόδια στην περαιτέρω διείσδυση

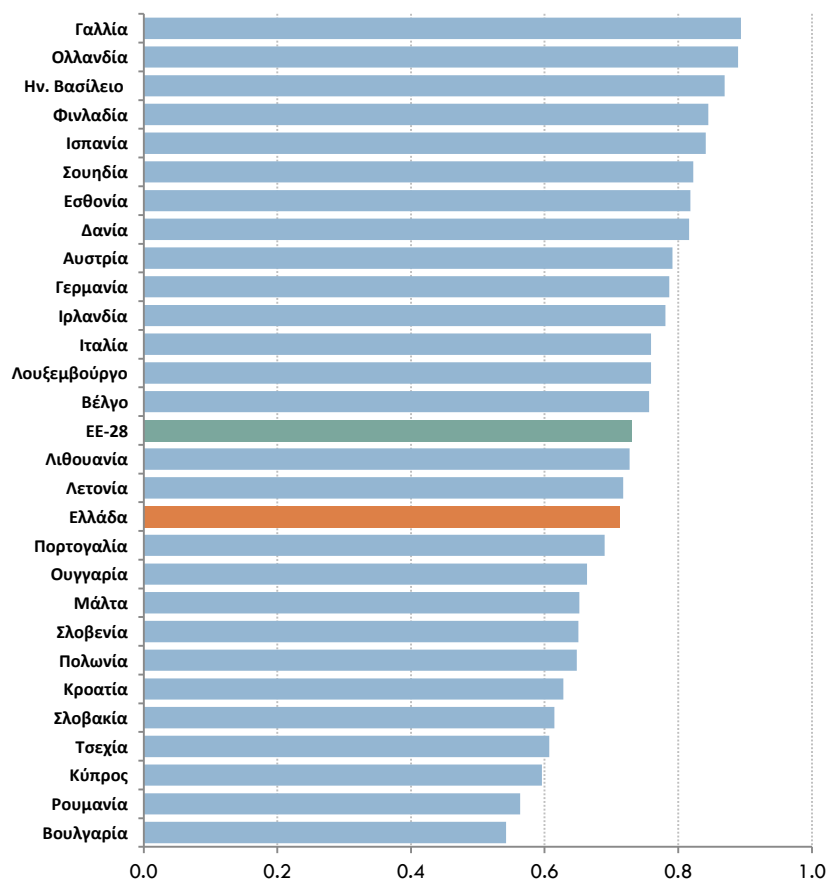
Ο βαθμός υιοθέτησης των ΗΜΠ εξαρτάται από τη συμπεριφορά καταναλωτών, επιχειρήσεων και κράτους



Οι επιδόσεις της δημόσιας διοίκησης ως καταλύτης για τη διεύρυνση των ΗΜΠ επιδέχεται βελτιώσεις

- Σημαντικό αντικίνητρο στο παρελθόν η αντιμετώπιση των δαπανών με πιστωτικές κάρτες ως τεκμήριο.
- Με το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο, δεν φαίνεται να υφίστανται σημαντικά αντικίνητρα
 - Ενιαίοι κανόνες για τις πληρωμές εντός ΕΕ (Οδηγία 2007/64/ΕΚ & Ν. 3862/2010).
 - Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στον Δημόσιο τομέα (Ν. 3979/2011)
 - Υποχρεωτική πληρωμή μέσω τραπεζικού συστήματος για συναλλαγές άνω των €500 (Ν. 4172/2013).
- Ωστόσο, υπάρχουν περιθώρια για ενίσχυση του ρόλου του κράτους ως καταλύτης για την προώθηση των ΗΜΠ

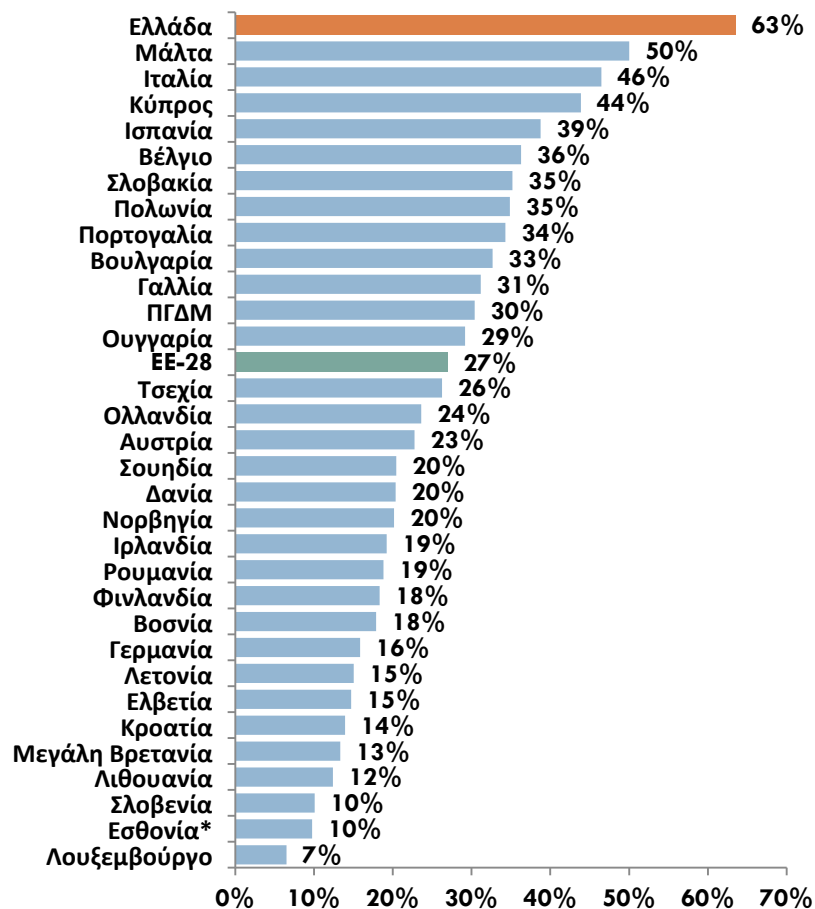
Δείκτης ανάπτυξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (EGDI), 2014



Πηγή: United Nations E-Government Survey

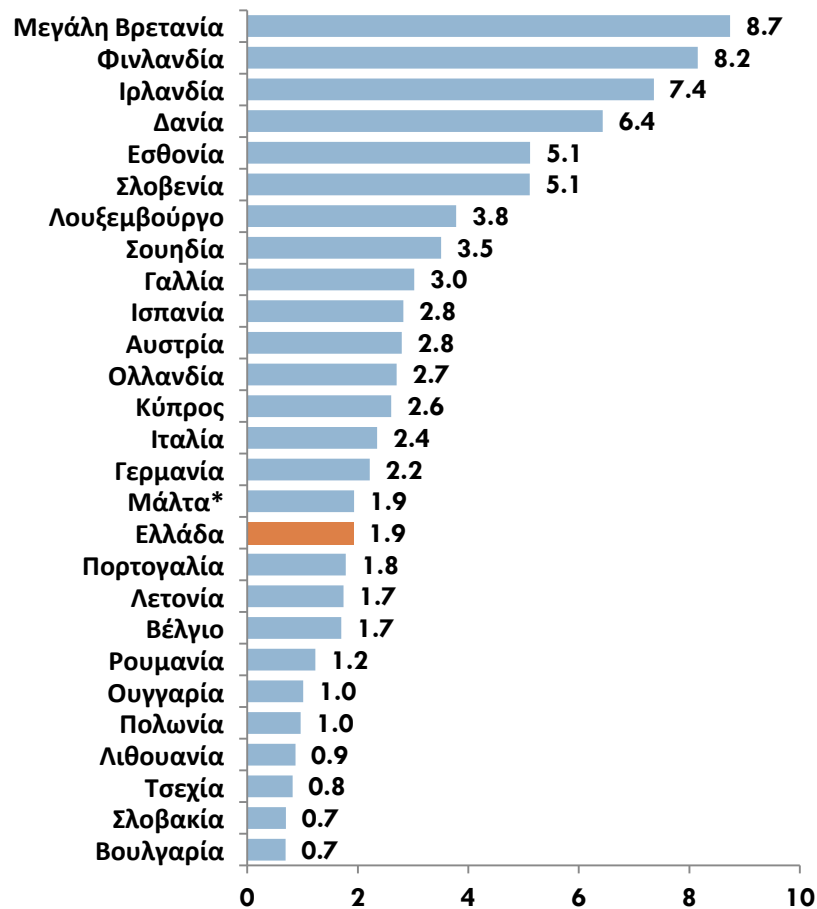
Η κατακερματισμένη δομή του λιανικού εμπορίου αποτελεί βασικό εμπόδιο για ευρύτερη χρήση των ΗΜΠ

**Επιχειρήσεις στο λιανικό εμπόριο με <10 εργαζόμενους
Μερίδιο στον κύκλο εργασιών, 2012**



* Τα στοιχεία για την Εσθονία αφορούν το 2011
Πηγή: Eurostat, επεξεργασία IOBE

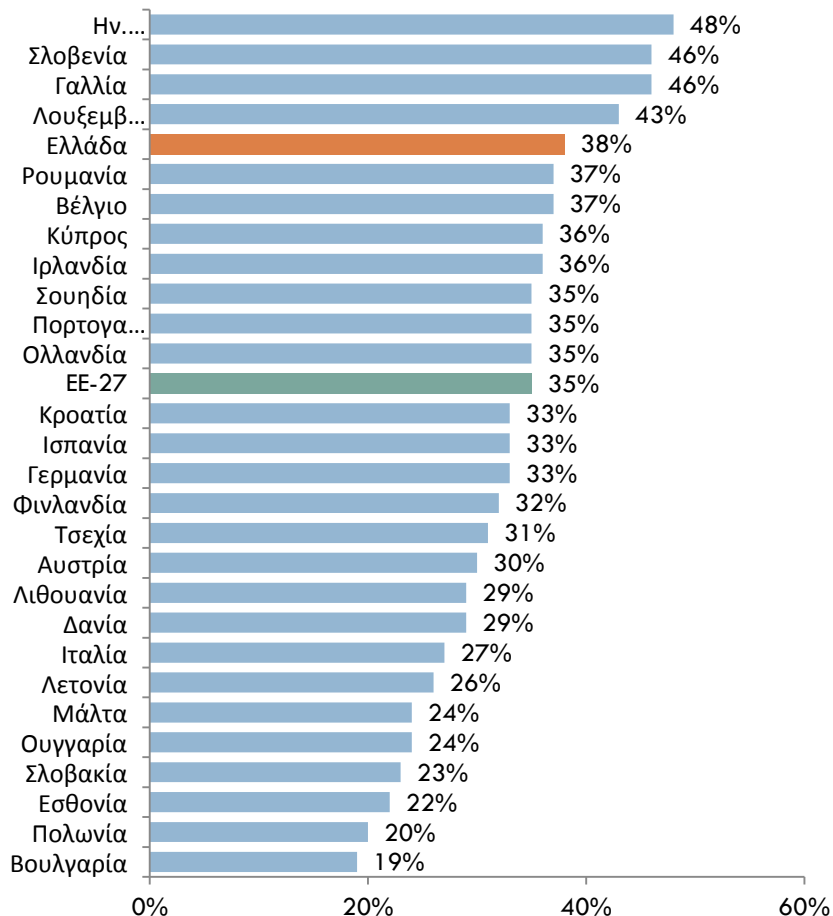
**Αριθμός τερματικών POS ανά επιχείρηση στο λιανικό
εμπόριο, 2012**



* Τα στοιχεία για τη Μάλτα αφορούν το 2010
Πηγή: ΕΚΤ, Eurostat, επεξεργασία IOBE

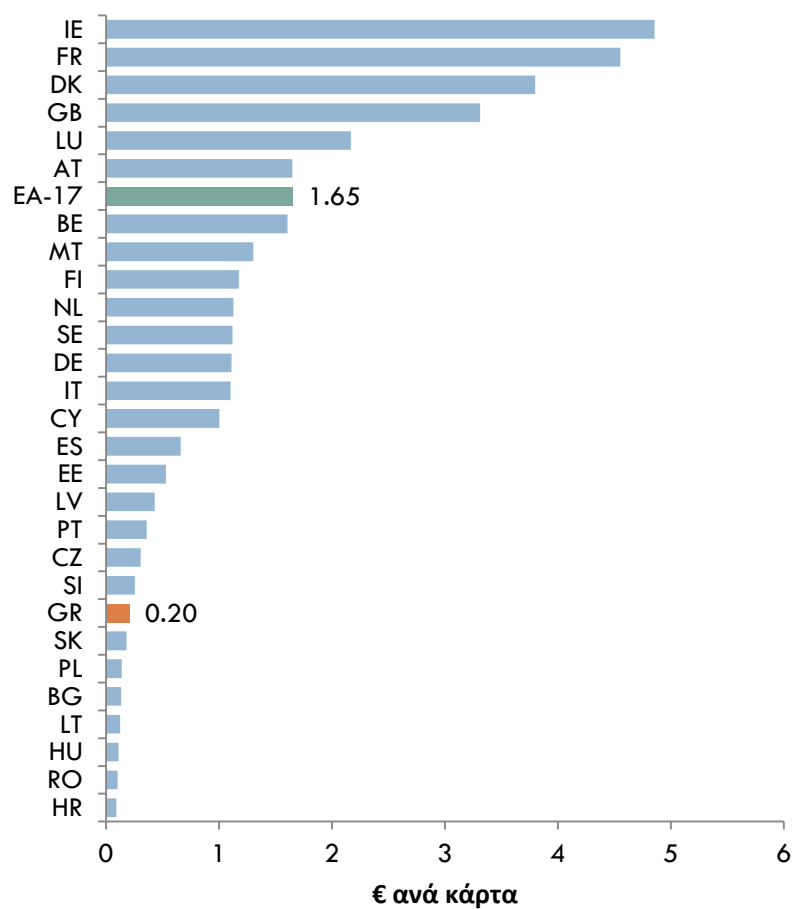
Η χαμηλή διείσδυση σχετίζεται στενά και με τη δυσπιστία των καταναλωτών, χωρίς όμως ισχυρή αντικειμενική βάση

Ασφάλεια των διαδικτυακών πληρωμών



Πηγή: Ευρωβαρόμετρο

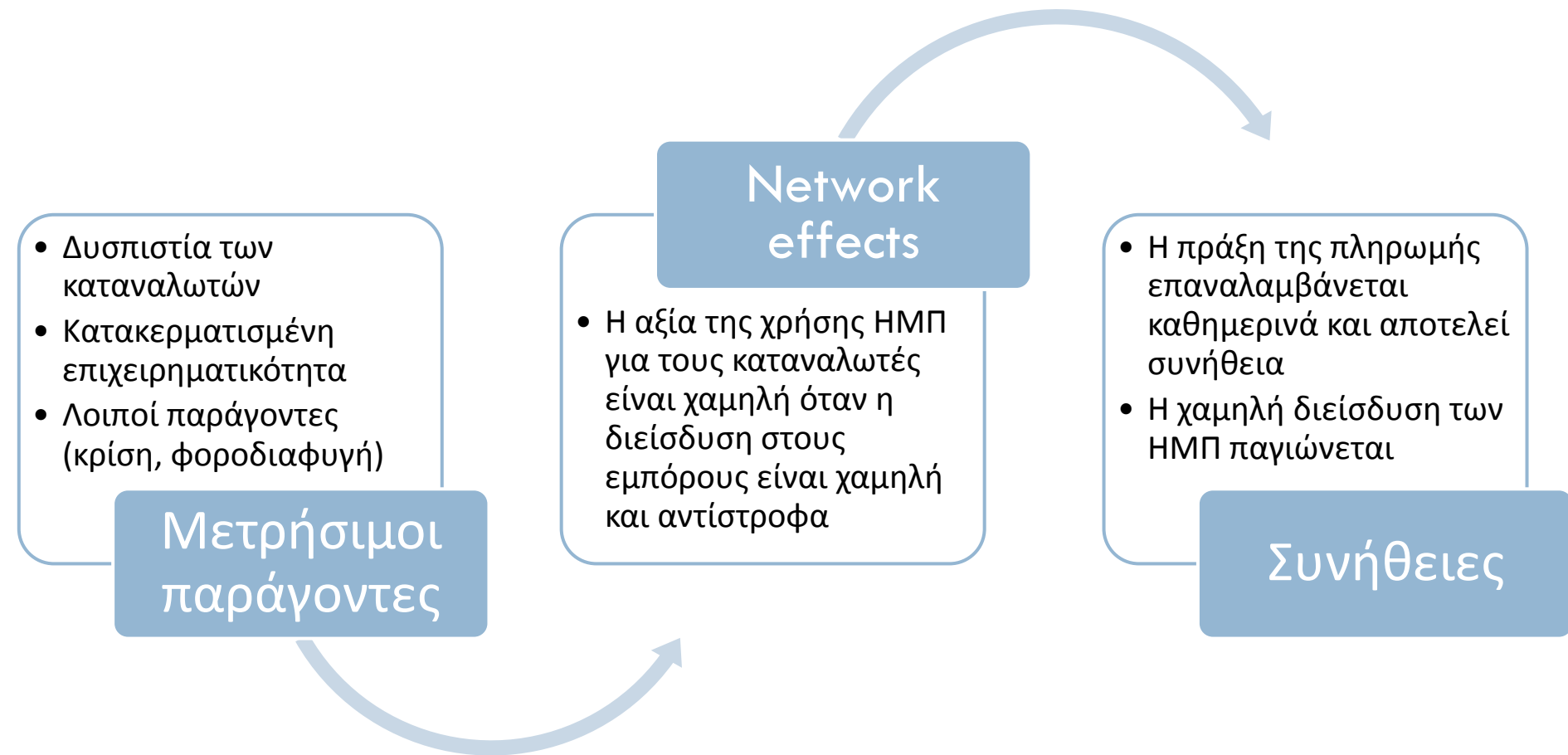
Αξία νοθευμένων συναλλαγών



Πηγή: ECB (2015), Fourth report on card fraud.

Επιπλέον η αύξηση της διείσδυσης περιορίζεται λόγω της οικονομικής κρίσης

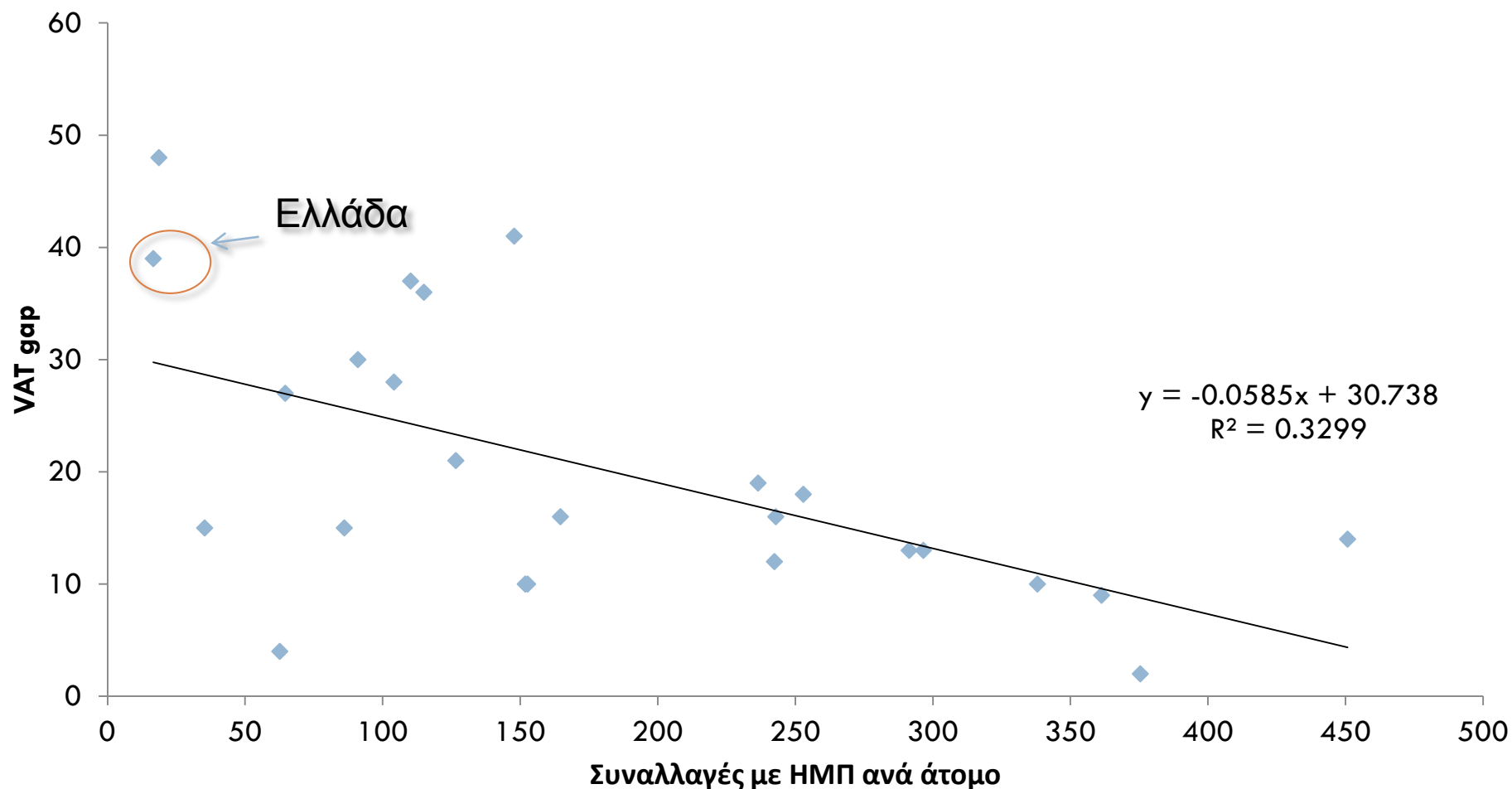
Η επίδραση των μετρήσιμων παραγόντων ενισχύεται από network effects και τη δύναμη της συνήθειας



3. Ηλεκτρονικές πληρωμές, παραοικονομία και οικονομική ανάπτυξη

Η υστέρηση των εσόδων από ΦΠΑ (VAT gap) και ο αριθμός συναλλαγών με ΗΜΠ συσχετίζονται αρνητικά ($\rho = -0,57$)

VAT gap και συναλλαγές με ΗΜΠ ανά άτομο



Οι φορολογικές εισπράξεις συσχετίζονται θετικά με τη χρήση καρτών και σε ανάλυση χρονολογικών σειρών για την Ελλάδα

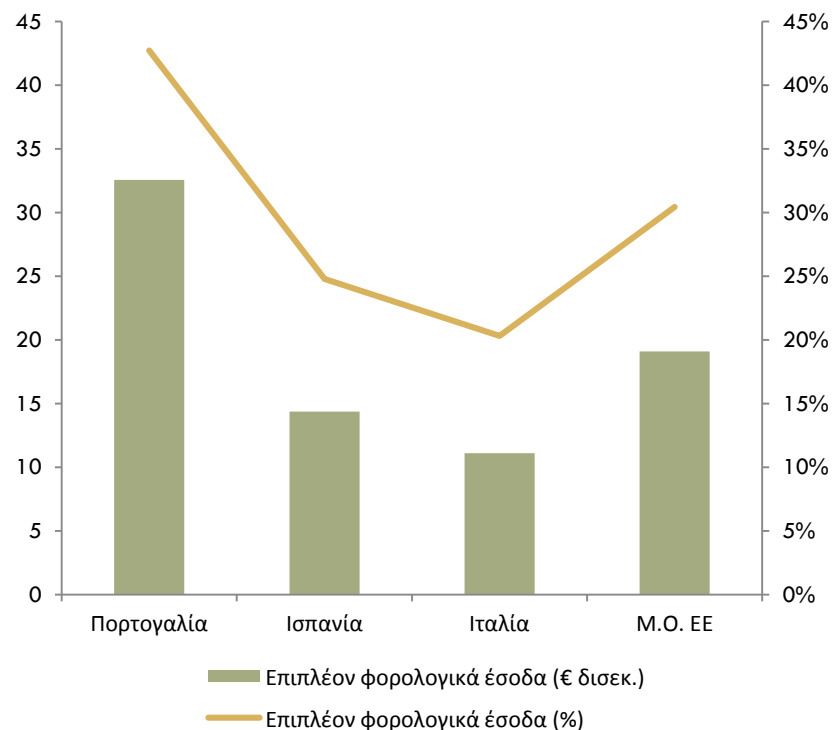
□ Υπόδειγμα:

- Φορολογικές εισπράξεις = $f(\text{ΑΕΠ}, \text{Αξία συναλλαγών με κάρτες})$
- Ετήσια στοιχεία για την Ελλάδα την περίοδο 2000-2013

□ Αποτελέσματα:

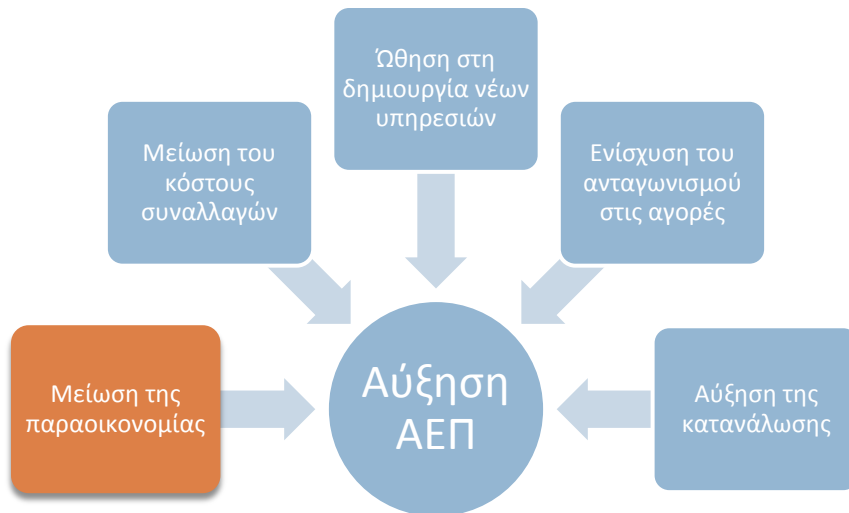
Μεταβλητή	Υπόδ. 1	Υπόδ. 2
ΑΕΠ	0.41*	0.49*
Χρεωστικές κάρτες	0.25*	
Όλες οι κάρτες		0.24*
R^2	0.81	0.70

Επιπλέον φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα με βάση την αξία συναλλαγών προς ΑΕΠ άλλων χωρών



Με βάση την οικονομετρική εκτίμηση, τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα θα ήταν υψηλότερα κατά 30% (€19 δισεκ.) εάν η χώρα είχε αξία συναλλαγών προς ΑΕΠ αντίστοιχη με το Μ.Ο. της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

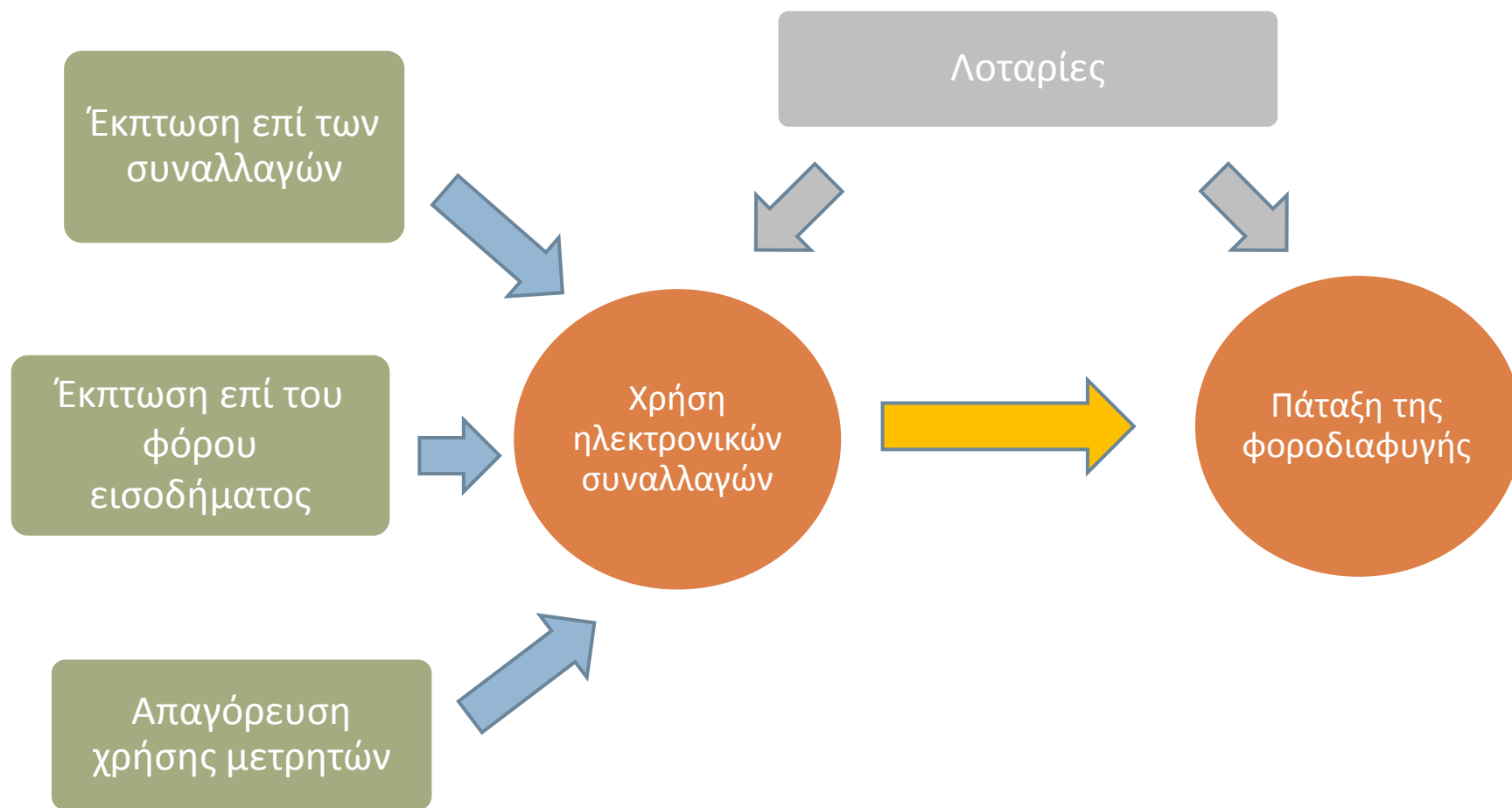
Η επίδραση των ΗΜΠ στο ΑΕΠ



- Η επίδραση των ΗΜΠ σε δείγμα 51 οικονομιών (93% του παγκόσμιου ΑΕΠ):
 - ▣ Υψηλότερη ιδιωτική κατανάλωση κατά \$1,1 τρισεκ. την περίοδο 2003-2008
 - ▣ Υψηλότερη ανάπτυξη κατά 0,2% ετησίως (\$983 δισεκατ. ΑΕΠ συνολικά)
 - ▣ Υψηλότερη απασχόληση κατά 1,9 εκατ. θέσεις εργασίας

4. Κίνητρα για την χρήση των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής

Η ανάγκη για περιορισμό της φοροδιαφυγής ώθησε στην εφαρμογή μέτρων για αύξηση των ηλεκτρονικών πληρωμών



Στη Ν. Κορέα το μερίδιο των ΗΜΠ στην ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε από 15% σε 65% εντός μιας δεκαετίας

Κίνητρα για τη χρήση ΗΜΠ στην Ν. Κορέα

Επιστροφή 1% και
έκπτωση επί του
φόρου
εισοδήματος

Υψηλότερη
επιστροφή για
συναλλαγές στον
τουρισμό (2%)

Μειώσεις φόρου
εισοδήματος για
επιχειρήσεις
(μέχρι το 2011)

Υποχρεωτική
διάθεση POS στα
καταστήματα

Πλαφόν στις
χρεώσεις

Πρόστιμα για
άρνηση πληρωμής
με κάρτα

Κανόνας three-
strikes-out

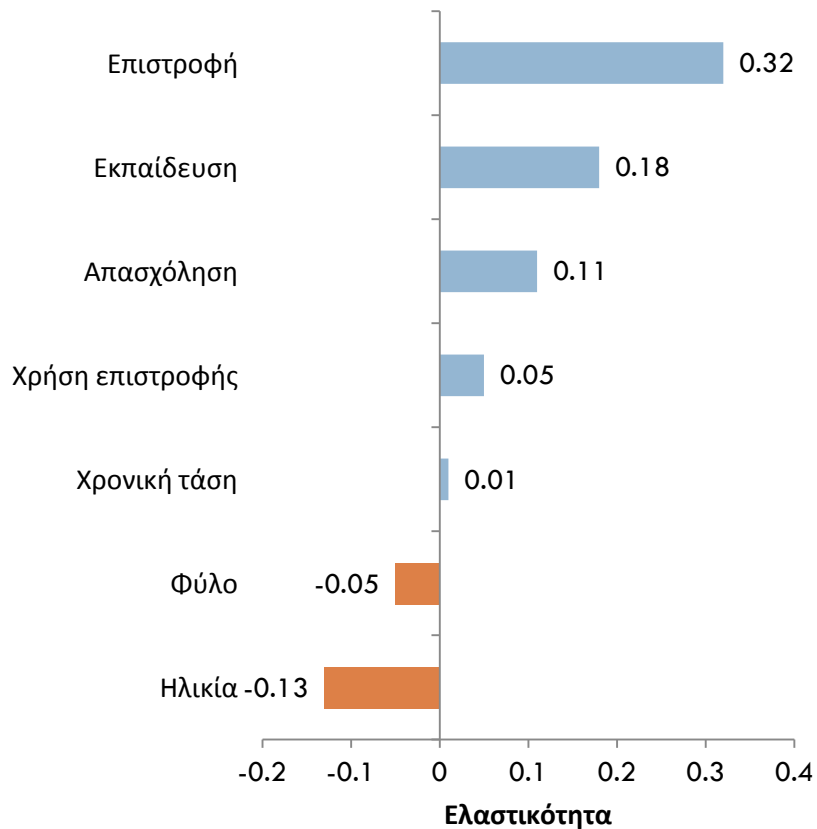
Κίνητρα στους
καταναλωτές να
δηλώνουν
παραβάσεις

Λοταρία με
παραστατικά
καρτών

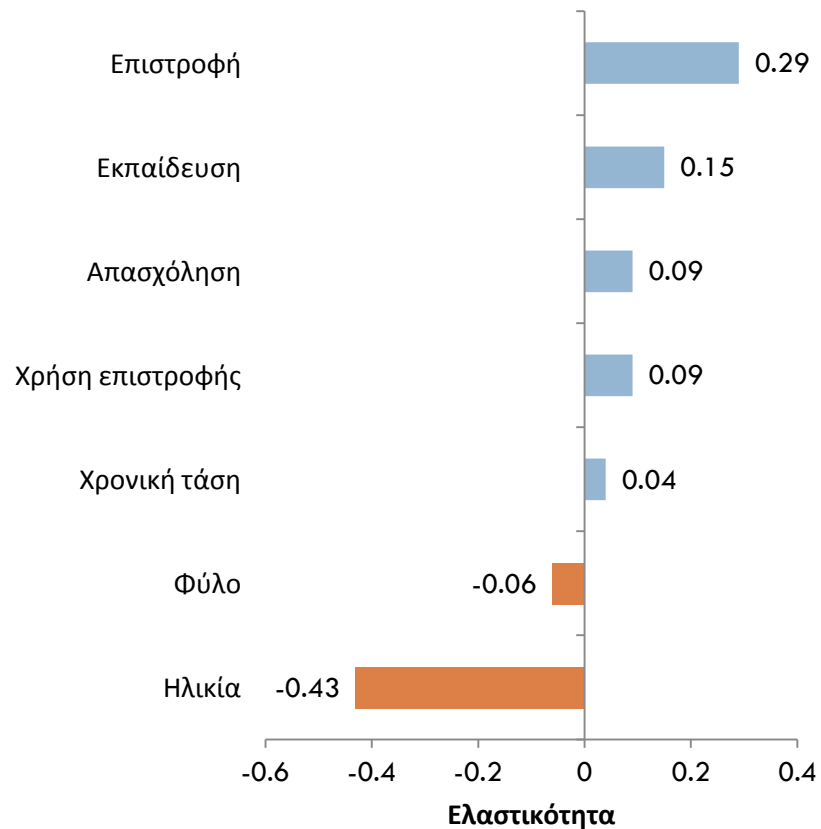
Οι εισπράξεις του φόρου εισοδήματος στην Ν. Κορέα την ίδια περίοδο (2000-2009) αυξάνονταν κατά 13,6% ετησίως

Στην Ελλάδα, τα κίνητρα που προσφέρουν οι τράπεζες έχουν θετικό και στατιστικά σημαντικό αντίκτυπο στη χρήση καρτών

Επίδραση στην αξία συναλλαγών



Επίδραση στον αριθμό συναλλαγών



Αποτελέσματα με βάση οικονομετρικής ανάλυσης, αξιοποιώντας δείγμα συναλλαγών 40 χιλ. ατόμων για την περίοδο 2010-2014.

5. Προτάσεις πολιτικής

Οι συναλλαγές μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τον κίνδυνο φοροδιαφυγής

Τύπος Α: Χαμηλός κίνδυνος φοροδιαφυγής (π.χ. μεγάλα καταστήματα, αλυσίδες)

Ο καταναλωτής πληρώνει όλο το τίμημα



Ο έμπορος εκδίδει απόδειξη και συμμορφώνεται φορολογικά (ΦΠΑ, φόρος εισοδήματος)



Το κράτος λαμβάνει όλα τα έσοδα από ΦΠΑ και φόρο εισοδήματος

Τύπος Β: Μέτριος κίνδυνος φοροδιαφυγής (π.χ. μικρά καταστήματα)

Ο καταναλωτής πληρώνει όλο το τίμημα



Ο έμπορος δεν εκδίδει απόδειξη, ιδιοποιείται το ΦΠΑ και δηλώνει χαμηλότερο εισόδημα



Το κράτος χάνει το ΦΠΑ και συλλέγει χαμηλότερο φόρο εισοδήματος

Τύπος Γ: Υψηλός κίνδυνος φοροδιαφυγής (π.χ. ελεύθεροι επαγγελματίες)

Ο καταναλωτής δεν πληρώνει το ΦΠΑ (στο σύνολό του ή εν μέρει)



Ο έμπορος δηλώνει χαμηλότερο εισόδημα

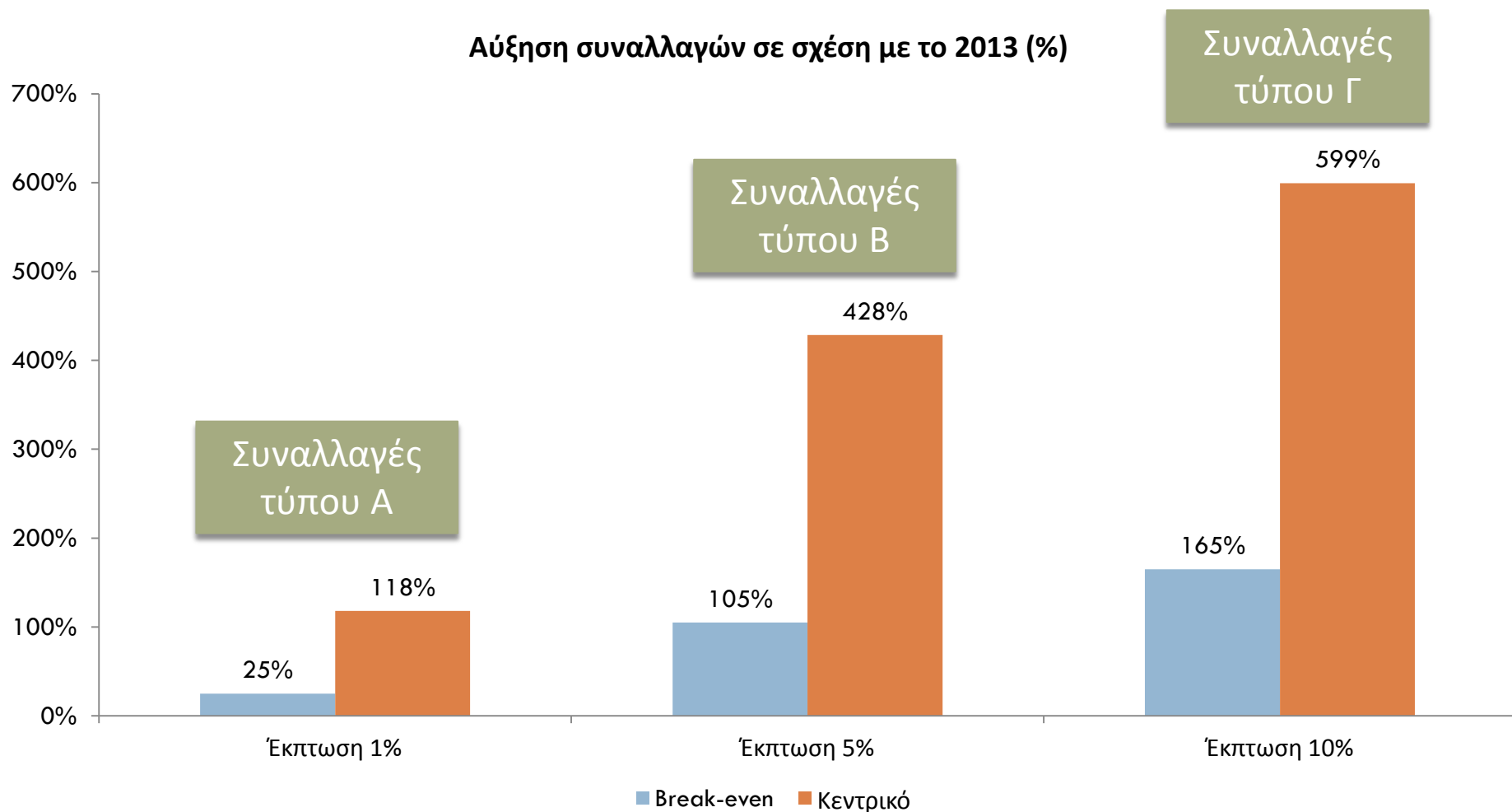


Το κράτος χάνει το ΦΠΑ και συλλέγει χαμηλότερο φόρο εισοδήματος

Προτείνονται κίνητρα και διοικητικά μέτρα, τα οποία διαφοροποιούνται ανά τύπο συναλλαγής

Μέτρα πολιτικής	Συναλλαγές τύπου Α	Συναλλαγές τύπου Β	Συναλλαγές τύπου Γ
Κίνητρα	Επιστροφή 1% της αξίας συναλλαγών	Επιστροφή 5% της αξίας συναλλαγών	• Επιστροφή 10 % της αξίας συναλλαγών • Λοταρία μέσω των ΗΜΠ
Διοικητικά μέτρα	Δυνατότητα χρήσης ΗΜΠ σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες	Υποχρεωτική διάθεση τερματικών ΡΟΣ (με επιδότηση)	Υποχρεωτική χρήση ΗΜΠ σε συναλλαγές με αξία πάνω από €30

Η αναμενόμενη αύξηση από την επιστροφή 1% της αξίας στο κεντρικό σενάριο είναι αντίστοιχη με την επίδραση των CC



Σημ: Break-even - ελάχιστη αύξηση των συναλλαγών με ΗΜΠ μέσω POS για θετικό καθαρό δημοσιονομικό αποτέλεσμα στην κατηγορία συναλλαγών αντίστοιχη με τη στόχευση του μέτρου, με βάση τις υποθέσεις του κεντρικού σεναρίου.

Στο κεντρικό σενάριο, τα μέτρα εκτιμάται ότι οδηγούν σε καθαρή αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά ~€700 εκατ.

Τελική επίδραση στα δημοσιονομικά έσοδα (€ εκατ.)

Μέτρο	Συντηρητικό	Κεντρικό	Αισιόδοξο
Έκπτωση 1%	47	248	610
Έκπτωση 5%	-1	79	182
Έκπτωση 10%	-10	90	183
Λοταρία	6	72	153
POS στις δημόσιες επιχειρήσεις	0	2	5
POS στα μικρά καταστήματα	-14	124	297
Απαγόρευση μετρητών	16	82	163
Σύνολο	46	696	1594

Στο αισιόδοξο σενάριο η επίδραση πλησιάζει τα €1,6 δισεκ. το πρώτο έτος, με αυξημένη επίδραση τα επόμενα έτη λόγω σταδιακής απόσυρσης των κινήτρων.

Επιπλέον μέτρα προς εξέταση

- Αντικατάσταση της υποχρέωσης συλλογής έντυπων αποδείξεων με ισόποση υποχρέωση για την πραγματοποίηση συναλλαγών με ΗΜΠ
- Υποχρεωτική πραγματοποίηση συναλλαγών με ΗΜΠ ίση με 10% του εισοδήματος για τα νοικοκυριά που λαμβάνουν μείωση του φόρου λόγω χαμηλού εισοδήματος (αφορολόγητο όριο)
- Μείωση του φόρου εισοδήματος για επιχειρήσεις που επιτυγχάνουν στόχους διείσδυσης ΗΜΠ στις συναλλαγές τους με τελικούς πελάτες
- Συμμετοχή στη λοταρία και επιχειρήσεων που δέχονται συναλλαγές με ΗΜΠ
- Ενίσχυση του καταλυτικού ρόλου του κράτους στη διείσδυση των ΗΜΠ:
 - Υποχρεωτική χρήση μεταφορών πίστωσης για τις εισπράξεις στα τελωνεία (ICISnet)
 - Καθολική χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ)
 - Ολοκλήρωση του συστήματος ηλεκτρονικού παραβόλου
- Δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης.

Προϋποθέσεις επιτυχίας των μέτρων

Επαρκής αξιοποίηση της πληροφόρησης από τις ελεγκτικές αρχές

- Ενεργοποίηση των ελεγκτικών αρχών με βάση τις δυνατότητες που προσφέρει η αυξημένη χρήση των ΗΜΠ.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητάς των φορολογικών ελέγχων.

Ικανοποιητική ανταπόκριση από την πλευρά των καταναλωτών

- Μέτρα διασφάλισης απορρήτου συναλλαγών για τους καταναλωτές
- Πρωτοβουλίες ενημέρωσης

Ανάκτηση της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα

- Ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας

Ερευνητική ομάδα:

Ε. Βαλαβανιώτη, Φ. Θωμαΐδου, Η. Ντεμιάν, Μ. Παπαδάκης, Ν.
Παρατσιώκας, Κ. Πέππας και S. Danchev